

YAŞLILIK AYLIĞI ALAN BİREYLERİN BAZI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ* AN EXAMINATION OF INDIVIDUALS WHO GET SENILE'S SALARY IN RESPECT TO CERTAIN PERSONAL CHARACTERISTICS

Barış DEMİREL**

Rıza GÖKLER***

Öz

2022 sayılı kanun kapsamında yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeylerini incelenerek; bu üç kişilik özelliği üzerinde farklılığa neden olan sosyo-demografik özellikleri ve benlik saygısı ile algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Bolu ili Seben ilçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğünden yaşlılık aylığı alan 126 yaşlı bireyden 01.01.2017-01.04.2017 tarihleri arasında elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, tam sayım örnekleme yapılarak maksimum sayı olan 150 bireye ulaşmayı hedefleyerek en az 65 yaşında olan ve yaşlılık aylığı almaya devam eden 126 yaşlı bireyle yüz yüze mülakat yolu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 22.0 paket programında sayı, yüzde, frekans, t-Testi, tek yönlü Anova ve Çoklu doğrusal regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Çalışma, yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeylerini incelemesi açısından önemlidir. Yaşlı bireylere yönelik politika ve programlar geliştirilirken çalışmanın yapıldığı tarzda sosyo-kültürel alt yapıya sahip bölgeler için yaşlı hizmet merkezleri, yaşlılara yönelik evde bakım ve destek hizmetleri ile huzurevlerinin yaygınlaştırılması ayrıca kalite yaşlanma programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Yaşam Doymu, Benlik Saygısı, Algılanan Sosyal Destek, Yaşlanma, 2022 Yaşlılık Aylığı.

Abstract

By examining the life satisfaction, self esteem and perceived social support levels of the elderly under the law no 2022; socio-demographic characteristics and self-esteem which caused the difference in the characteristics of these three persons and aimed to determine the effect of perceived social support on life satisfaction. The study was carried out with the data obtained between the dates of 01.01.2017 - 01.04.2017 for 126 elderly individuals who have received old-age pension from the Directorate of Social Assistance and Solidarity Foundation of Bolu province, Seben District. The obtained data were evaluated by SPSS 22.0 package program in computer environment using number, percent, frequency, t-Test, Oneway ANOVA, and multiple linear regression analysis. The study is important in terms of examining the life satisfaction, self esteem and perceived social support levels of the elderly. While policies and programs for elderly people are being developed, it is proposed to develop elderly service centers, elderly home care and support services for nursing homes and nursing homes, as well as quality aging programs for regions with socio-cultural infrastructure in the manner of the study.

Keywords: Social Work, Life Satisfaction, Self Respect, Perceived Social Support, Aging, 2022 Old Age Pensions.

1.GİRİŞ

Günümüzdeki 65 yaş ve üzerindeki birey sayısına bakıldığında 20. yüzyıla kıyasla 10 kat daha fazla olduğu görülmektedir (Zastrow, 2013). Genel yaşlı nüfus oranındaki artışın gerçekleşmesi ve devam etmesi, yaşlılık refah alanının sosyal hizmet müdahale sürecinin en temel alanlarından birisini oluşturması, bu alana yönelik uygulama yapma ve yaşlı bireylere yönelik bilimsel araştırmalar yapma gereksinimini de artırmıştır. Genel nüfus içinde payı giderek artış gösteren yaşlı bireylere yönelik kaliteli yaşam sunmak ve yaşam standartlarının artırılmasına yönelik girişim ve çabalarda bulunmak sosyal hizmet mesleğinin vazgeçilmez özelliklerinden birisini ifade eder.

Bu çalışma 65 yaşını doldurmuş ve herhangi bir şekilde emekli maaşı bulunmayan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yaşlılık aylığı olarak yaşamını sürdüren bireyleri içermektedir. Bu çalışmanın yapılmasını pek çok gerekçesi bulunmaktadır. Dünya genelindeki yaşlı nüfus oranındaki yükselmenin ülkemizde de görülmesi bu çalışmanın temel gerekçesidir. Buna göre, yaşlı bireylere ilişkin ABD nüfus bürosunun öngörüsüne göre 2020 yılına gelindiğinde her 6 (altı) Amerikalı' dan birisinin 65 yaş ve üzerinde olacağı şeklindedir (Çakır & Palabıyıköğlu, 1997). Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) yaşlılık ile ilgili en güncel verileri olan 2016 yılı verileri göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde ortalama yaşam süresinin 78 yıla yükseldiği ayrıca nüfus verilerine bakıldığında yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10.2, 2050 yılında %20.8, 2075 yılında ise %27.7' ye yükseleceği tahmin edilmektedir. 2050 yılına

* Bu makale, yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sosyal Hizmet Bilim Uzmanı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD.

*** Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet ABD.

gelindiğinde nüfus içinde 60 yaş üzerinde bulunan birey oranının ilk defa 15 yaş altında bulunan birey nüfus oranı ile aynı oranda olacağı ön görülmektedir. Dünya sağlık örgütü (WHO) tarafından yayımlanan Yaşlanma Raporuna (2015) göre dünya genelinde insanların günümüzde daha uzun yaşadığı; 60 yaşın üzerindeki birey sayısının 2050 yılına kadar iki kat artış göstererek 2 milyara ulaşmasının beklendiği öne sürülmektedir.

Araştırmanın önemi, yaşlılık aylığı alan ve 65 yaşın üzerinde olan bireylerin sorun ve ihtiyaçlarına yönelik yürürlükte bulunan mevcut politika ve uygulamaların daha da geliştirilerek genel nüfus içinde önemli bir pay olarak bulunan yaşlıların refahlarının artırılması ve hizmetlerin geliştirilmesine ihtiyaç olduğuna inanılmaktadır. Bu noktada bilimsel araştırmalar yapılmasının uygulama ve politika geliştirme sürecine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın genel amacı; yaşlılık aylığı alan bireylerin benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek, bireylerin yaşam doyumunu etkilemekte midir? Sorusuna cevap aramaktır. Belirlenen ana amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt amaç sorularına da cevap aranmaktadır:

1. Yaşlılık aylığı alan bireylerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi puanlarının dağılımı nedir?
3. Yaşlılık aylığı alan bireylerin çocuk durumu/sayısına göre benlik saygısı, yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek arasında farklılık var mıdır?
4. Yaşlılık aylığı alan bireylerin yalnız yaşama durumuna göre benlik saygısı, yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek arasında farklılık var mıdır?
5. Yaşlılık aylığı alan bireylerin kronik hastalık durumuna göre benlik saygısı, yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek arasında farklılık var mıdır?
6. Yaşlılık aylığı alan bireylerin yardımcıya ihtiyaç duyma durumuna göre benlik saygısı, yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek arasında farklılık var mıdır?

2. YAŞLILIK, YAŞLANMA ve KİŞİLİK KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Yaşlı ve yaşlılığa ilişkin kuramsal temelin bilinmesi sürecin ilerleyişi noktasında katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda yaşlılık kavramı ve anlamı, yaşlılık kuramları, dünyada yaşlılık, ülkemizde yaşlılık ve araştırmanın gerçekleştirildiği Bolu ili Seben ilçesinde yaşlılığa yönelik temel bilgilere yer verilecektir.

Yaşlılık dönemi fiziksel olarak güçlüklerin yaşandığı, sosyal iletişimde kopmalarının yaşandığı ve bazı zamanlarda birey yaşamını da tehdit eden ve bir arada görülen fiziksel bozulmaların ve hastalıkların yaşandığı bir dönemi tarif eder (Özmenler, 2001). Yaşlılık dönemi; bireyin fiziksel ve bilişsel yetilerinde kaybın yaşandığı, sağlık sorunları başta olmak üzere bakım ve çevresel sorunların da artış gösterdiği bir dönem ifade eder (Aközer, Nuhurat ve Say, 2011). Ek olarak, zamanla ortaya çıkan anatomik ve fizyolojik fonksiyon değişiklikleri olarak da yaşlılık olgusu tanımlanabilir (İçli, 2008).

Dünya Sağlık Örgütü, yaşlılığı tarif ederken sosyal çevreye uyum becerisinin azalması şeklinde bir ifade kullanmaktadır (Gökçe Kutsal, 2007). Canlının doğumundan yaşamın bitimine kadar süren "yaşlılık" ya da yaş alma süreci aynı zamanda yaşlanmayı da ifade etmektedir (Önal Dölek, 2011). Yaşlılığa ilişkin olarak yaş dönemine dair bir sınıflandırma da söz konusudur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yaşlılık dönemini 65 yaş ve üzeri yaş grubundaki bireyleri kapsayacak şekilde tanımlamaktadır.

Birleşmiş Milletlerin sınıflandırmasına göre de 60 yaş ve üzeri yaş grubundaki bireyleri içermektedir (www.turkgeriatri.org.bildiriyuh.php). Literatürün genel savı ise yaşlılığın kronolojik olarak 65 yaş ile başladığı şeklindedir (Zastrow, 2013). Bu bağlamda yaşlılık dönemine ilişkin yapılan tanımlamalarda 60 ve 65 yaşları alt sınır olarak kabul görmektedir.

2.1. Dünyada Yaşlılık ve Yaşlanma

Yaşlı nüfus oranının dünya genelinde giderek artış göstermesi yadsınamaz bir gerçekliktir. Yaşlı nüfusunun artışındaki en önemli unsurlara bakıldığında savaşların azalması, salgın hastalıkların tedavisi ve sağlık hizmetlerinin gelişmesi, bebek ölümlerinin azalma göstermesi gibi durumlar sayılabilir (Hablemitoğlu&Özmete, 2010). Ülkelerin gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin her ülkede ortalama yaşam beklentisi ve buna paralel olarak genel nüfus içindeki yaşlı birey sayısı ve oranı giderek artmaktadır (Koşar, 1996). 1960 senesine ait dünya nüfusuna ilişkin verilere bakıldığında dünya nüfusunu 3.020.000.000 iken 2000 senesinde 6.060.000.000 gibi bir rakama yükseldiği görülmektedir. Yine benzer bir şekilde 1950' li senelerde dünya nüfusunun yaşam beklentisi 46 sene iken 2000 senesinde 65,4 seneye yükselmiştir. 2020' de ise 70.5 seneye yükseleceği ön görülmektedir (Hablemitoğlu&Özmete, 2010). Tüm bu veriler, dünyadaki yaşam beklentisinin giderek yükseldiğini ve yaşlı nüfus oranının genel nüfus içerisinde giderek artış

gösterdiğini ifade etmektedir. Yaşlı birey sayısı ve nüfus oranına ilişkin olarak Birleşmiş Milletler 1986 senesine ait verilerde dünya genelinde 65 yaş ve üzeri yaş grubu nüfusu 286 milyon olarak belirlenmiştir (Akçay, 2013).

2009 yılında hazırlanan Uluslararası Nüfus raporuna göre ise 2008 senesinde 65 yaş ve üzeri yaş grubunda bulunan bireylerin nüfusun dünya nüfusunun %7' sine karşılık gelen 506 milyon kişiye ulaştığı; 2040 senesine gelindiğinde dünya nüfusu içindeki payın %14' e yükselerek 1.3 milyar kişiye ulaşacağı öngörülmektedir (Kinselle&He, 2009). Dünya nüfusunun giderek yaşlanması konusundaki en önemli etkenlerden birisi de doğurganlık oranının düşmesidir. Bilhassa sanayileşmiş ve modernleşme sürecine etkin katılım gösteren toplumlarda doğurma oranının düştüğü genç nüfus azalırken yaşlı nüfusun artış gösterdiği belirlenmektedir. Tüm göstergeler yaşlı bireylerin genel nüfus içerisindeki payının ve oranının artış gösterdiğini ortaya koymaktadır.

2.2. Türkiye' de Yaşlılık ve Yaşlanma

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine bakıldığında ülkemizin genel nüfusuna bakıldığında 1927 senesinde toplam nüfusun 13.648.270 kişi olduğu belirlenirken, 1950 senesinde 20.947.188 kişi olduğu, 2000 senesinde 67.803.927 kişi olduğu ve 2015 senesinde adrese dayalı yapılan son nüfus sayımına göre de 78.741.053 kişiye ulaştığı belirlenmiştir. Bu verilerden hareketle ülkemizde nüfusun giderek artış gösterdiği ve buna bağlı olarak da genel nüfus içinde yaşlı nüfus oranının arttığı görülmektedir. 1990' lı senelerin sonlarında yaşlı nüfus oranındaki artış belirginleşirken 1990 senesinde 2.419.200 kişi olan 65 yaş üstü yaşlı birey sayısı 2004 yılında 4 500 000 kişi düzeyine yükselmiştir.

2.3. Seben İlçesinde Yaşlılık ve Yaşlanma

Seben ilçesi Bolu iline 54 km uzaklıkta genç nüfusun giderek azaldığı aksine yaşlı nüfus oranının giderek artış gösterdiği bir yerleşim birimidir. Nüfus verilerine bakıldığında 2015 senesinde yapılan son nüfus sayımında ilçenin köy ve kent merkezi toplam nüfusunun 5380 kişi olduğu belirlenmiştir. Nüfusun cinsiyete göre dağılımı ise erkek nüfus 2621 kişi, kadın nüfus ise 2759 kişi olarak kayıtlara geçmiştir (www.seben.gov.tr). Yalnızca ilçe merkezi nüfusuna bakıldığında toplam nüfusun 2482 kişi, erkek nüfusun 1220 kişi ve kadın nüfusun da 1262 kişi olduğu belirlenmiştir. Yine köylerin toplam nüfusunun 2898 kişi, erkek nüfusun 1401 kişi ve kadın nüfusun da 1497 kişi olduğu kayıtlar içerisinde yer almıştır.

Çalışmanın ana odağı 65 yaş ve üzerinde yaşlarda bulunan toplam yaşlı nüfusuna bakıldığında sayının 825 kişi olduğu bu kişilerin de 358' nin erkek, 467' sinin de kadın olduğu belirlenmiştir. Yalnızca ilçe merkezinde toplam 268 kişinin 65 yaşın üstünde bulunduğu, bunların da 101 erkek 167 kadından oluştuğu belirlenmiştir. Yine köylerde toplam 557 kişinin 65 yaşın üstünde bulunduğu, bunlardan 257 kişinin erkek, 300 kişinin ise kadın olduğu tespit edilmiştir. Veriler ışığında ilçede toplam 1715 kişinin 65 yaşın üstünde olduğu tespit edilmiştir. İlçe toplam nüfusunun % 31, 87' si 65 yaş üstü bireyle sayısına takabül etmektedir. Toplam nüfus içinde 150 bireyin yaşlılık aylığı aldığı verisi de elimizde mevcuttur. Buradan hareketler 65 yaş üstü toplam yaşlıların % 8, 75' lik bir kesimi yaşlılık aylığı almaktadır.

2.4. Kişilik Kavramı

Kişilik kavramı, insanın sosyal yaşantısı içinde yıllar boyunca ilgi görmesine karşın bilimsel açıdan 1930'lardan sonra bir bilimsel disiplin olarak psikoloji bilimi içinde var olmaya başlamıştır (Rosenberg, 1965). Kişilik, bireyin kendine özgü davranışlarının ortaya koyulması, karşı tarafa iletilen yapısal durum olarak ifade edilebilir. Ancak kişiliği tek bir tanımla ifade etmek pek mümkün bir şey değildir.

Yine kişilik kavramına ilişkin olarak üzerinden uzlaşılan bir tanım söz konusu olmamakla birlikte bireysel farklılıklarının önemini vurgulandığı bireyleri farklı kılan özelliklerin ön plana çıkarıldığı yapıyı ifade etmektedir (İnanç, 2016).Kişiliğin oluşma sürecine bakıldığında doğuştan gelen kalıtsal özelliklerin yanı sıra 'çevresi içinde birey' bakış açısının da destekleyeceği sosyal çevrenin etkisinin olduğundan bahsetmek yanlış olmaz. Bunun yanı sıra kişilerin geçirdiği dönemler, sahip olduğu sosyo-ekonomik imkanlar bazı kişilik özelliklerinin şekillenmesine, bireyin iyilik halinin artmasına ya da bireyin kendisini daha kötü hissetmesine neden olabilmektedir.

Araştırma kapsamında yaşlılık aylığı alan bireylerin bazı değişkenler doğrultusunda benlik saygısı, yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kişilik kavramı altında benlik saygısı, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek ele alınacaktır.

2.4.1. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik saygısı en başta bireyin kendine olan özsaygısı, özgüveni, kendini yeterli ve değerli bir kimse gibi hissetmesi olarak ifade edilebilir. Benlik saygısı konusunda kişinin kendini iyi hissetmesi temel odak olarak ifade edilebilir.

Rosenberg (1965), benlik saygısını "kendine karşı olumlu ya da olumsuz tutum" olarak tanımlamaktadır (Rosenberg, 1965 & Koydemir, 2006). Benlik saygısı, kişinin kendisiyle olan uyumu olarak tanımlanabilir ve kişinin kendi yaptıklarıyla memnuniyet duygusuna eşdeğer olarak değerlendirilebilir (Mülazım, 2012).

Harter (1990), benlik saygısını bireyin kendisini hangi ölçüde sevmekte, kabullenmekte ve kendisine ne derece de saygı duymakta olduğu soruları ile açıklamaya çalışmıştır (78, 79). Benlik saygısı, sosyal reddedilme ve kabul edilmeme etkilerine karşı bireyin kendisini korumaya alması olarak tanımlanabilir (Leory, 1996).

Benlik saygısı kavramı ifade edilirken benlik kavramı ile karıştırılmamalıdır. Örnek vermek gerekirse bireyin çok güzel şiir okuyabilmesi ya da resim yapma konusunda üstün yeteneklere sahip olması, kişinin edebiyata ve sanata ilgili bir birey olduğunu gösterir. Bu da bireyin benlik kavramı ile ilişkilidir. Ancak benlik saygısı kavramının içeriğinde kişinin kendisini objektif ve tarafsız olarak değerlendirebilmesi yatmaktadır (Taysi, 2000).

2.4.2. Yaşam Doymu Kavramı

Bireylerin birbirinden farklı yaşam kalitesi düşüncelerinden dolayı kaynaklanan görüş ayrılıkları nedeniyle yaşam doymu kavramı ile ilgili tek bir tanım bulunmamaktadır (Keser, 2005). Ancak yaşam doymu kavramı, bireyin mevcut yaşamından sağladığı doymu ifade eden bir kavramdır. Yaşantısı içinde elde ettiği başarı, mutluluk, haz, sevinç, refah ve yaşam kalitesini içeren bir yapı da yaşam doymu içerisinde ele alınabilir.

1961 yılında ortaya konan yaşam doymu kavramı ilk kez Neugarten tarafından ifade edilmiştir. Bireyin beklentileriyle neye sahip olduğu ilişkisinin doğurduğu sonuç şeklinde tanımlanmıştır. Yaşam doymununun, bireyin şahsi yaşamını değerlendirmesi ve olumlu bir noktada olduğunu anlamasıyla oluştuğu ifade edilmektedir (Özel, 2015).

Aynı zamanda bireyin olumlu duygularının baskın olması yaşam doymunu ve mutluluğu yanında getirmektedir. Olumsuz duyguların baskın olması ise tatminsizlik ve menuniyetsizlik yaratabilir. Mutlu olarak tanımlanabilecek birey, yaşam doymuna ulaşmış huzurlu kimsedir ve bu doym hayatının her anına yansır (Yetim, 1991).

2.4.3. Algılanan Sosyal Destek Kavramı

Bireyin çevresinden gelen desteğin bireyin iyilik haline olumlu bir katkısı olduğu düşünülmektedir. Yani çevresi tarafından desteklenen, sevilen, yardım edilen vb. gibi bir bireyin algıladığı sosyal desteğin yüksek olması ve kişinin bu algılamadan dolayı mutlu ve menun olması beklenir.

Bireyleri, kendi hayatları içinde yaşadıkları stresli durumlara karşı koruyan ve baş etme becerilerini artıran unsurların olduğu düşünülmektedir. Bu noktada da çevreden gelen sosyal desteğin önemli bir role sahip olduğu sanılmaktadır. Kavramsal olarak bakıldığında sosyal destek; bireye sevildiğini, korunduğunu, güvenildiğini ve değer verildiğini hissettiren bir sistemdir (Gazioğlu, 2015).

Bir diğer tanımlamada, bireyin yaşadığı stresli durumu, strese yüklediği anlamı ve duygusal tepkisini yönlendirebilmesine katkı sağlayan, zorlayıcı olayların olumsuz etkilerinden bireyi koruyan destek sistemi olduğu ifade edilmektedir (Çakır&Palabıyıkoglu, 1997).

Lepore, Evans ve Schneider (1991), sosyal desteği bireylere gerçek yardım sağlama veya bireylerin sevildiklerine ve korunduklarına inandıkları bir sosyal sisteme kişileri bağlama veya değerli bir sosyal gruba aitlik duygusunu geliştirme biçiminde tanımlamaktadır (Gazioğlu, 2015 & Lepore, 1991).

Yapılan akademik tanımlamalardan yola çıkarak bireyin herhangi bir zor durumla karşı karşıya kalması ya da yaşadığı bir sorunla baş etme sürecinde çevresi tarafından desteklenmesi ya da desteklenme umudunun olması algılanan sosyal desteği ifade etmektedir.

Algılanan sosyal destek, yaşamın farklı birimlerinde birey tarafından geliştirilen; saygı değer olduğuna, şahsına karşı bir tevazu olduğuna, ihtiyacı olması halinde başvurabileceği yakınlarının olduğuna ve tatmin edicisozyal ilişkilerinin bulunduğu dair bireyin inancına işaret eden genel bir kanıyı ifade eder (Baştürk, 2002).

3. Yaşlılık Aylığına İlişkin Türkiyedeki Mevzuat: 2022 Sayılı Kanun

Sosyal refah devletinin bir gereği olarak toplumda yaşamını sürdüren tüm bireylere ve gruplara yönelik politika üretmek en önemli görevlerdendir. Bu anlamda toplumda yer alan engelli, kadın, çocuk,

yaşlı ve vb. gibi dezavantajlı grupların yaşam standartlarının belli bir ölçüde korunması ve devlet tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Konumuz özelinde yaşlı bireylere yönelik olarak uygulanan yaşlılık aylığı hizmeti de bu yönüyle belirgin bir sosyal politika ürünüdür. Bu açıdan Türkiye Cumhuriyeti tarafından mevzuat geliştirilmiştir.

Başbakanlık Mevzuat bilgi sisteminden edinilen bilgiye göre; 2022 sayılı kanun 01/07/1976 yılında Kabul edilmiş olup 10/07/1976 tarih ve 15642 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun düzenlenme gerekçesi 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından aylık bağlanarak destek olunmasıdır.

Yaşlı bireylere yönelik bu sosyal yardım modelinden yararlanmak için;

- Birey 65 yaşını doldurmuş olmalı,
- Yaşlı bireyin kendisinin ve eşinin her türlü gelirler toplamı, kişi başına asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olmalı,
- Edinilen bilgi ve belgeleri ile yapılan inceleme neticesinde bireyin muhtaçlık durumu tespit edilmiş olmalıdır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu hizmetin yürütücü konumunda bulunurken 81 il ve 957 tane ilçede örgütlenmesi bulunmaktadır. Bu örgütlemenin en üst kurumu ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüdür.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın sınırlandırılması; yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek boyutlarında yapılmıştır. Yaşlı bireylerin yaşlılık aylığı alıyor olması temel kriteri oluşturmuştur. Buradan hareketle yaşam doyumu, Rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçekleri ile yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak araştırma nicel olarak yapılmıştır.

Bu araştırma kapsamında, elde edilmeye çalışılan bilginin türü bakımından betimsel özelliklerin yanı sıra, ilişki arayıcı bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini Seben Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf Müdürlüğü'nün yaşlılık aylığı hizmetinden faydalanan 150 yaşlı birey oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden de ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Örneklemin belirlenmesinde seçilen yaşlıların veri toplama sürecinde halen yaşlılık aylığı almaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınacak yaşlıların listesine ise Seben Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf Müdürlüğü'nün aracılığıyla ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde örnekleme oluşturan yaşlılar ile yapılan görüşmeler yüz yüze yürütülmüştür. Yapılan alan taramasında toplam 126 yaşlı birey ulaşılabilmektedir.

Araştırmanın veri toplama kısmını oluşturan yüz yüze görüşmeler, Ocak 2017 ve Nisan 2017 tarihleri arasında araştırmacının kendisi tarafından Bolu ili, Seben İlçesi, ilçe merkezi ve köylerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süresi ortalama olarak her bir yaşlı birey için 20 dakika olarak gerçekleşmiştir. Veri toplama araçları vasıtasıyla elde edilen verilerin bilgisayar ortamına girişi sağlanmış ve SPSS 22.0 sosyal bilimler için istatistiksel analiz programı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin sosyo-demografik bilgiler frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilerek tanıtıcı bulgu niteliğinde sunulmuştur.

Yaşlılık aylığı alan bireylerin ölçeklerden aldığı toplam puanlarının sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği t-Testi, Tek Yönlü Anova analizi ile gerçekleştirilmiştir. Parametrik testlerin kullanılması için en temel varsayım "normallik dağılımı" sağlanmıştır (Büyüköztürk ve Ark., 2008). Araştırmanın genel amacı kapsamında bağımsız değişkenler benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal desteğin bağımlı değişken olan yaşam doyumu değişkeni üzerinde yarattığı değişimi anlamak adına Çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Ayrıca kişilik özelliklerinin ikili ilişkini ölçmek adına Pearson korelasyon testi de yapılmıştır.

5. BULGULAR

5.1. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Kişisel Bilgi Formunda Yer Alan Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde elde edilen bulgulardan önce çalışma grubunu oluşturan yaşlılık aylığı alan bireylerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin değişkenlerine ait bulgular frekanslar ve yüzdeler halinde Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1:Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Dağılımı

Değişken	Kategori	Yaşlılık Aylığı Alan Birey	
		n	%
Cinsiyet	Kadın	66	52.4
	Erkek	60	47.6
Yaş	65-70	15	11.9
	71-75	27	21.4
	76-80	33	26.2
	80 yaş ve üstü	51	40.5
Eğitim	Okuryazar değil	73	57.9
	Okuryazar	36	28.6
	İlköğretim Mezunu	17	13.5
Medeni Durum	Evli	80	63.5
	Bekar	46	36.5
Çocuk Durumu	0 (Çocuk Yok)	8	6.3
	1	10	7.9
	2	27	21.4
	3	37	29.4
	4 Çocuk ve Üstü	44	34.9
Yaşanan Yer	İlçe Merkezi	27	21.4
	Köy	99	78.6
Yalnız Yaşama Durumu	Evet	35	27.8
	Hayır	91	72.2
Kronik Hastalık Durumu	Var	82	65.1
	Yok	44	34.9
Yardımcıya İhtiyaç Durumu	Var	95	75.4
	Yok	31	24.6
Toplam		126	100.0

Tablo 1' de görüldüğü gibi çalışmaya katılan 126 yaşlılık aylığı alan bireyin 66' sını (% 52.4) kadınlar ve 60' ını (% 47.6) erkekler oluşturmuş ve yaş aralığı olarak en fazla katılımın 51 kişi ile (% 40.5) 80 yaş ve üstü ve bireylerden, 33 kişi ile de (%26.2) 76-80 yaş aralığındaki kişilerden oluşmuştur. Yaşlılık aylığı alan 73 bireyin (%57.9) okuryazar olmadığı, katılımcılardan en yüksek seviyede mezuniyetin 2 kişi ile (% 1.6) ortaokul mezunu olduğu; lise ve üzerinde eğitim almış (%0,0) kimsenin bulunmadığı görülmüştür. Yaşlılık aylığı alan bireylerden 80 kişinin (%63.5) evli olduğu, 46 kişinin (% 36.5) bekar olduğu belirlenmiştir. 44 kişinin (%34.9) 4 çocuk ve üstünde çocuğa sahip olduğu saptanırken 8 kişinin (%6.3) hiç çocuğunun olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Yaşlılık aylığı alan bireylerin 99' u (%78.6) köylerde, 27' si (% 21.4) ise ilçe merkezinde yaşamaktadır. Bu bireylerden 91' i (%72.2) herhangi birisi ile birlikte yaşarken 35' i (%27.8) yalnız yaşamaktadır. Yaşlılık aylığı dışında bir ek gelir durumuna bakıldığında 123' ünün (% 97.6) ek gelirinin olmadığı, 3' ünün ise (%2.4) 100 Türk lirasına kadar geliri olduğu belirlenmiştir. Bireylerden 82' si (%65.1) kronik bir hastalığı olduğunu ifade ederken 44' ü (% 34,9) kronik bir hastalığının olmadığını dile getirmiştir. Yaşlılık aylığı alan bireylere günlük aktivitelerini yerine getirirken kendilerine yardımcı olabilecek birisine ihtiyaç duyup duymadığı sorulduğunda 95' i (%75.4) ihtiyacının olduğunu, 31' i (%24,6) kimsenin yardımına ihtiyaç duymadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 2:Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi puanlarının dağılımı

Değişken	N	Min.	Max.	Ortalama	Std. Sapma	Varyans	Çarpıklık	Basıklık
Yaşam Doymu Ölçeği	126	5.00	31.00	16.34	5.47	29.939	0.28	0.47
R.Benlik Saygısı Ölçeği	126	1.80	2.70	2.24	0.19	3.753	0.05	0.66
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	126	13.00	71.00	38.48	12.56	157.932	0.20	0.73

Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek puanları Tablo 2' de görülmektedir. Bireylerin yaşam doyumu ölçeğinden elde edebilecekleri minimum 5 puan ve

maksimum 35 puan iken; yaşam doyumu toplam puanlarının 5-31 arasında değiştiği ve ortalama ve standart sapmanın 16.34 ± 5.47 olduğu belirlenmiştir. Toplam puan yüksek olması yaşam doyumu düzeyinin de yüksek olması anlamına gelmektedir.

Rosenberg benlik saygısı ölçeğinde; bireylerin toplam puanlarının 1.8-2.7 arasında değiştiği ve ortalama ile standart sapmanın 2.24 ± 0.19 olduğu belirlenmiştir. Benlik saygısı alt testinden 0-1 puan alanların 'yüksek' 2-4 puan alanların 'orta' ve 5-6 puan alanların ise 'düşük' benlik saygısına sahip oldukları kabul edilir.

Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinde ise elde edebilecek minimum 12 puan ve maksimum 84 puan iken; bireylerin toplam puanlarının 13-71 arasında değiştiği ve ortalama ile standart sapmanın 38.48 ± 12.56 olduğu bulunmuştur. Toplam puan yüksek olması algılanan sosyal destek düzeyinin de yüksek olması anlamına gelmektedir.

Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) değerleri incelendiğinde değerlerin (-1, +1) aralığında olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların her 3 ölçekten aldığı puanların dağılımı normal dağılım göstermektedir.

5.2. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerinden Bazılarının Yaşam Doyumu, Benlik Saygısı ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesine İlişkin Bulgular

Araştırma sürecinde sorulan sorulardan elde edilen bulgular içinde yaşlı bireylerin *çocuk durumu, yalnız yaşama durumu, kronik hastalık durumu ve yardımcı birisine ihtiyacı olma durumunun*; yaşlı bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Buna göre;

İlk tablo yaşlılık aylığı alan bireylerin *çocuk durumu/sayısına göre benlik saygısı düzeyi, yaşam doyumu düzeyi ve algıladığı sosyal destek düzeyi* arasındaki ilişki düzeyi ile ilgilidir. Değişkenlere ait analiz sonuçları Tablo 3' te verilmektedir.

Tablo 3: Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek puanlarının çocuk durumu/sayısı değişkenine göre tek yönlü ANOVA testi Analiz Sonuçları

Yaşam Doyumu				
Çocuk Sayısı	N	Ortalama	F	p
0	8	11.00	3.08	0.02
1	10	19.00		
2	27	17.60		
3	37	16.25		
4+	44	16.02		
Benlik Saygısı				
Çocuk Sayısı	N	Ortalama	F	p
0	8	21.62	0.24	0.87
1	10	21.90		
2	27	22.63		
3	37	22.54		
4+	44	22.52		
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek				
Çocuk Sayısı	N	Ortalama	F	p
0	8	35.75	0.80	0.52
1	10	40.30		
2	27	35.37		
3	37	40.51		
4+	44	38.78		

Yaşlılık aylığı alan bireylerin çocuk durumu/sayısı ile yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere öncelikle normallik dağılımına bakılmış olup yaşam doyumu, rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ilişkin verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle parametrik testlerden tek yönlü ANOVA testi ile analiz gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3' te yer alan tek yönlü ANOVA testi analiz sonuçlarına göre;

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin YAŞAM DOYUMU değişkenine ait puanları, katılımcıların çocuk

durumu/sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(125)=0.02, p<0.05$).

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin BENLİK SAYGISI değişkenine ait puanları, katılımcıların çocuk durumu/sayısına göre farklılık göstermektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK değişkenine ait puanları, katılımcıların çocuk durumu/sayısına göre farklılık göstermektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Buna göre; yaşlılık aylığı alan bir bireyin çocuk durumu/sayılarının benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ancak yaşam doyumu açısından bireylerin çocuk durumu/sayısı arasında anlamlı farklılık olduğu ifade edilebilir. Bu noktadan hareketle hiç çocuğu olmayan ve yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumunun; en az 1 çocuk ve fazlası çocuk sahibi olan diğer yaşlı bireylere göre yaşam doyumunun daha düşük olduğu belirlenmiştir. 1 çocuk sahibi olmak veya daha fazla çocuk sahibi olmak arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çocuk sahibi olma durumuna yönelik toplumsal açıdan verilen değer ve önem yaşlılık döneminde de çıktıkları açısından aynı şekilde önem durumunun devam ettiğine dair bulgulara ulaşılmasına neden olmuştur.

Tablo 4: Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek puanlarının yalnız yaşama durumu değişkenine göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Yaşam Doyumu					
Yaşama Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Yalnız Yaşama	35	15.29	124	-1.35	0.18
Yalnız Değil	91	16.75			
Benlik Saygısı					
Yaşama Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Yalnız Yaşama	35	22.63	124	0.66	0.51
Yalnız Değil	91	22.38			
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek					
Yaşama Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Yalnız Yaşama	66	34.43	124	-2.29	0.02
Yalnız Değil	60	40.04			

Yaşlılık aylığı alan bireylerin yalnız yaşama durumu ile yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere öncelikle normallik dağılımına bakılmış olup yaşam doyumu, rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ilişkin verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle parametrik testlerden t-Testi ile analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4' te yer alan t-Testi analiz sonuçlarına göre;

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin YAŞAM DOYUMU değişkenine ait puanları, katılımcıların yalnız yaşama durumlarına göre farklılık göstermektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin BENLİK SAYGISI değişkenine ait puanları, katılımcıların yalnız yaşama durumlarına göre farklılık göstermektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK değişkenine ait puanları, katılımcıların yalnız yaşama durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0,02, p<0.05$).

Buna göre; yaşlılık aylığı alan bir bireyin yalnız yaşama durumlarının yaşam doyumu ve benlik saygısı açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ancak bireylerin algıladıkları sosyal destek açısından yaşlılık aylığı alan bireylerden yalnız yaşayanların algıladıkları sosyal destek yanında herhangi bir birey ile yaşayan yaşlı bireylere göre düşük olarak belirlenmiştir.

Tablo 5: Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek puanlarının kronik hastalık durumu değişkenine göre ilişkisiz Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Yaşam Doyumu					
Kronik Hastalık	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	82	15.21	124	-3.26	0.00
Yok	44	18.43			
Benlik Saygısı					
Kronik Hastalık	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	82	22.30	124	-1.20	0.23
Yok	44	22.72			
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek					
Kronik Hastalık	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	82	37.60	124	-1.07	0.29
Yok	44	40.11			

Yaşlılık aylığı alan bireylerin kronik hastalık durumu ile yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere öncelikle normallik dağılımına bakılmış olup yaşam doyumu, rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ilişkin verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle parametrik testlerden t-Testi ile analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5' te yer alan t-Testi analiz sonuçlarına göre;

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin YAŞAM DOYUMU değişkenine ait puanları, katılımcıların kronik hastalığa sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.00$, $p<0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin BENLİK SAYGISI değişkenine ait puanları, katılımcıların kronik hastalığa sahip olma durumlarına göre farklılık göstermektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK değişkenine ait puanları, katılımcıların kronik hastalığa sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.02$, $p<0.05$).

Yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek açısından kronik hastalığı olmayan yaşlılık aylığı alan bireylerin kronik hastalığı bulunan yaşlı bireylere kıyasla daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları; algıladıkları sosyal destek düzeyinin kronik hastalığı bulunmayan yaşlı bireylerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6: Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek puanlarının yardımcıya ihtiyaç durumu değişkenine göre ilişkisiz Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Yaşam Doyumu					
Yardımcıya İhtiyaç Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	95	15.35	124	-3.75	0.00
Yok	31	19.39			
Benlik Saygısı					
Yardımcıya İhtiyaç Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	95	22.15	124	-3.12	0.00
Yok	31	23.35			
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek					
Yardımcıya İhtiyaç Durumu	N	Ortalama	Sd	t	p
Var	82	36.48	124	-3.24	0.00
Yok	44	44.61			

Yaşlılık aylığı alan bireylerin yardımcı birisine ihtiyaç durumu ile yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere öncelikle normallik dağılımına bakılmış olup yaşam doyumu, rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ilişkin verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle parametrik testlerden t-Testi ile analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6' da yer alan t-Testi analiz sonuçlarına göre;

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin YAŞAM DOYUMU değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.00$, $p<0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin BENLİK SAYGISI değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.00$, $p<0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.02$, $p<0.05$).

Buna göre; yaşlılık aylığı alan bir bireyin yardımcı birisine ihtiyaç durumlarının yaşam doyumu, benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek açısından anlamlı bir fark oluşturduğu söylenebilir. Yaşlılık aylığı alan bireylerden yanında yardımcı birisine ihtiyacı olanların yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal desteklerinin herhangi birisine ihtiyacı olmayan yaşlı bireylere göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

5.3. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Benlik Saygısı ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yaşam Doyumunu Etkilemesine İlişkin Bulgular

Tablo 7:Yaşam doyumunu değişkenini etkileyen faktörlerin belirlenmesine ilişkin çoklu doğrusal regresyon testi analiz sonuçları

Model	Değişken	R	R ²	β	t	p
1	Cbasdtoplam	0.35	0.12	0.35	4.12	0.00

* $p<0.05$

Yaşlılık aylığı alan bireylerin yardımcı birisine ihtiyaç durumu ile yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere öncelikle normallik dağılımına bakılmış olup yaşam doyumu, rosenberg benlik saygısı ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ilişkin verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle parametrik testlerden t-Testi ile analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6' da yer alan t-Testi analiz sonuçlarına göre;

- Yaşlılık aylığı alan bireylerin YAŞAM DOYUMU değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.00$, $p<0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin BENLİK SAYGISI değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.00$, $p<0.05$).
- Yaşlılık aylığı alan bireylerin ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK değişkenine ait puanları, katılımcıların yardımcı birisine ihtiyaç durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f(124)=0.02$, $p<0.05$).

Buna göre; yaşlılık aylığı alan bir bireyin yardımcı birisine ihtiyaç durumlarının yaşam doyumu, benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek açısından anlamlı bir fark oluşturduğu söylenebilir. Yaşlılık aylığı alan bireylerden yanında yardımcı birisine ihtiyacı olanların yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal desteklerinin herhangi birisine ihtiyacı olmayan yaşlı bireylere göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

5.3. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Benlik Saygısı ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yaşam Doyumunu Etkilemesine İlişkin Bulgular

Tablo 7:Yaşam doyumunu değişkenini etkileyen faktörlerin belirlenmesine ilişkin çoklu doğrusal regresyon testi analiz sonuçları

Model	Değişken	R	R ²	β	t	p
1	Cbasdtoplam	0.35	0.12	0.35	4.12	0.00

* $p<0.05$

Tablo 7’de katılımcıların yaşam doyumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan Çoklu Doğrusal Regresyon analizinden elde edilen bulgular verilmiştir. Hangi değişkenlerin yaşam doyumunu anlamlı olarak açıkladığı t değerlerinin anlamlılık düzeylerine bakılarak incelenmiştir.

Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri üzerinde sadece (cbasdtoptam) çok boyutlu algılanan sosyal destek değişkeni etkili bir yordayıcı olmuştur. Buna göre, yaşam doyum puanlarında olan değişimin %12’sini ($r=0.35$; $R^2=0.12$) açıklamıştır. Bu durum yaşam doyum puanlarındaki değişimin yaklaşık %88’inin farklı değişkenler ile açıklandığına işaret etmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında modele dahil edilen benlik saygısı değişkeninin yaşam doyumunu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir.

6. TARTIŞMA

Bu bölümde; araştırmadan elde edilen bulgular literatürde yer alan konuyla ilgili çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tartışma bölümü, bulguların verilmiş sırası ile ele alınmıştır.

6.1.Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Kişisel Bilgi Formunda Yer Alan Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmada çalışmaya katılan 126 yaşlılık aylığı alan bireyin 66’ sını (%52.4) kadınlar ve 60’ ını (%47.6) erkekler oluşturmuş ve yaş aralığı olarak en fazla katılımın 51 kişi ile (%40.5) 80 yaş ve üstü ve bireylerden, 33 kişi ile de (%26.2) 76-80 yaş aralığındaki kişilerden oluşmuştur. Bunun yanı sıra yapılan benzer araştırma ve çalışmalarda araştırmaya katılan yaşlı bireylerin cinsiyet dağılım oranının birbirine yakın olduğu, yaş aralıklarına bakıldığında yine 75-85 arası grubunun büyük çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle çalışmamızın bu bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir (Bostancı, 2014; Bilgili&Kubilay, 2000; Özer, 2001).

Yaşlılık aylığı alan 73 bireyin (%57.9) okuryazar olmadığı, katılımcılardan en yüksek seviyede mezuniyetin 2 kişi ile (% 1.6) ortaokul mezunu olduğu; lise ve üzerinde eğitim almış (%0.0) kimsenin bulunmadığı görülmüştür. Yine yaşlılık ve yaşlanma konularında yapılan çalışmalara bakıldığında yaşlı bireylerin çoğunlukla eğitim düzeyinin düşük olduğu (okuryazardeğil-okuryazar gibi.), üst öğrenime sahip kimselerin çok kısıtlı oranda bulunduğu saptanmıştır. Bu bulgular da literatür ile benzerlik göstermektedir (Bostancı, 2014; Bilgili&Kubilay, 2000; Özer, 2001).

Yaşlılık aylığı alan bireylerden 80 kişinin (%63.5) evli olduğu, 46 kişinin (%36.5) bekar olduğu belirlenmiştir. 44 kişinin (% 34.9) 4 çocuk ve üstünde çocuğa sahip olduğu saptanırken 8 kişinin (%6.3) hiç çocuğunun olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Yaşlı bireylerin evli olma oranlarının diğer çalışmalarda da benzer ölçüde yüksek olduğu, çocuk sayısının çoğunlukla 4 çocuk ve üstünde olduğu belirlenmiştir (Bostancı, 2014; Bilgili&Kubilay, 2000; Özer, 2001). Bu yönü ile de bulgular benzerlik göstermektedir.

Yaşlılık aylığı alan bireylerin 99’ u (%78.6) köylerde, 27’ si (%21.4) ise ilçe merkezinde yaşamaktadır. Bu bireylerden 91’ i (%72.2) herhangi birisi ile birlikte yaşarken 35’ i (%27.8) yalnız yaşamaktadır. Çalışmamızda köyde ikamet büyük bir orana karşılık gelirken diğer yaşlılık araştırma ve çalışmalarında bu çalışmanın aksine ilçe merkezi ve şehir yaşamlarının daha yaygın olduğu görülmektedir. Herhangi birisi ile beraber yaşama durumu da çalışmamızdaki ile benzerlik göstermektedir (Bostancı, 2014; Bilgili&Kubilay, 2000; Özer, 2001).

Yaşlılık aylığı dışında bir ek gelir durumuna bakıldığında 123’ ünün (% 97.6) ek gelirinin olmadığı, 3’ ünün ise (%2.4) 100 Türk lirasına kadar geliri olduğu belirlenmiştir. Bireylerden 82’ si (%65.1) kronik bir hastalığı olduğunu ifade ederken 44’ ü (% 34.9) kronik bir hastalığının olmadığını dile getirmiştir. Gelir durumu yaşlılık aylığı alan bireylerde benzerlik göstermektedir. Bununla beraber kronik hastalık durumuna ilişkin birçok çalışma ve araştırmalarda kronik hastalıklı yaşlı bireyin oranının oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir (Sarı, 2013; Biçer, 1996; Bahar ve Ark., 2009).

Yaşlılık aylığı alan bireylere günlük aktivitelerini yerine getirirken kendilerine yardımcı olabilecek birisine ihtiyaç duyup duymadığı sorulduğunda 95’ i (%75.4) ihtiyacının olduğunu, 31’ i (%24.6) kimsenin yardımına ihtiyaç duymadıklarını beyan etmiştir. Yine literatüre katkı sunan diğer çalışmalara bakıldığında yaşlı bireylerin yardımcı birisine ihtiyaç duydukları hatta huzurevi bakımını seçme konusunda da bu durumun etkenlerden biri olduğu ifade edilmektedir (Bahar ve Ark., 2009 & Kılıç, 2009).

6.2. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerinden Bazılarının Yaşam Doyumu, Benlik Saygısı ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sürecinde sorulan sorulardan elde edilen bulgular içinde yaşlı bireylerin *çocuk durumu*, *yalnız yaşama durumu*, *kronik hastalık durumu ve yardımcı birisine ihtiyacı olma durumunun*; yaşlı bireylerin yaşam doyumunu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Buna göre;

Yaşlılık aylığı alan bir bireyin çocuk durumu/sayılarının benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ancak yaşam doyumu açısından bireylerin çocuk durumu/sayısı arasında anlamlı farklılık olduğu ifade edilebilir. Bu noktadan hareketle hiç çocuğu olmayan ve yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumunun en az 1 çocuk ve fazlası çocuk sahibi olan diğer yaşlı bireylere göre yaşam doyumunun daha düşük olduğu belirlenmiştir. 1 çocuk sahibi olmak veya daha fazla çocuk sahibi olmak arasında ise anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Çocuk durumuna ilişkin olarak huzurevi bakımında kalan yaşlılar üzerine yapılan araştırmanın bulgularında ise çocuk sayısı 1 olanlar yaşam doyumunun daha yüksek, çocuk sayısı daha fazla olanların yaşam doyumunun daha düşük olduğu belirlenmiştir (Softa ve Ark., 2015). 2009 yılında Bilici tarafından çocuk sahibi olan ve olmayan anneler üzerinde yapılan araştırma neticesinde çocuk sahibi olan annelerin yaşam doyumunun daha yüksek olduğu ve yaşam doyumu ve çocuk durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Bilici, 2009). Bu sonuçlar bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Yaşlılık aylığı alan bir bireyin yalnız yaşama durumlarının yaşam doyumu ve benlik saygısı açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ancak bireylerin algıladıkları sosyal destek açısından yaşlılık aylığı alan bireylerden yalnız yaşayanların algıladıkları sosyal desteğin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada yaşlı bireylerin yalnız yaşamasının; yanında bir başkası ile yaşayan yaşlılara göre daha düşük yaşam kalitesine neden olduğu belirlenmiştir (Oynağanlı, 2015). Benlik saygısı üzerine yapılan bir çalışmada eşiyile veya çocuklarıyla yaşayan bireyin yalnız yaşayan bireye göre benlik saygısı düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Demirel, 2015). Yaşlı bireylere yönelik huzurevi bakımı ve evde kalan yaşlılar arasından seçilen örneklem ile gerçekleştirilen bir çalışmada yaşlı bireylerin iletişim kurabileceği sosyal bir ortamda bulunması/yaşamaları bireyin algılanan sosyal destek düzeyi üzerinde olumlu yönde etki yaratmıştır (Aksüllü, 2002). Literatürde yer alan bulgular araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Yaşlılık aylığı alan bir bireyin kronik hastalığa sahip olma durumlarının benlik saygısı açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ancak yaşam doyumu ve algıladıkları sosyal destek açısından kronik hastalığı olmayan yaşlılık aylığı alan bireylerin daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları; aynı şekilde algıladıkları sosyal desteğin de kronik hastalığı bulunmayan yaşlı bireylere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın aksine bulgulara rastlanan bir diğer çalışmada, huzurevinde kalan yaşlılar üzerinde yapılan çalışma ile kronik herhangi bir hastalığının bulunmasının yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir (Softa ve Ark., 2015). Başka bir çalışmada ise, kronik hastalığı olan kimselerin benlik saygısı düzeyinin daha düşük olarak tespit çalışmalar da bulunmaktadır (Demirel, 2015).

Yaşlılık aylığı alan bir bireyin yardımcı birisine ihtiyaç durumlarının yaşam doyumu, benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek açısından anlamlı bir fark oluşturduğu belirlenmiştir. Yaşlılık aylığı alan bireylerden yanında yardımcı birisine ihtiyacı olanların yaşam doyumu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal desteklerinin yardımcı birisine ihtiyacı olmayan yaşlı bireylere göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle yaşlıların birçoğunun ileri yaşlarda kendisine yardımcı olarak birilerine ihtiyaç duyduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Çavuş, (2013) tarafından yaşlılara yönelik evde yaptığı çalışmada yaşlı bireylerin bakım konusunda ihtiyaç sahibi oldukları belirlenmiştir (Çavuş, 2018). 2002 yılında Bıyık ve arkadaşları tarafından huzurevinde kalan yaşlılar üzerinde yapılan bir başka çalışmada, huzurevinde kalmaktan dolayı yaşlı bireylerin memnun oldukları bu nedenle de yardımcıya ihtiyaç konusunda sorun yaşamadıkları belirlenmiştir (Bıyık ve Ark., 2002). Bu bağlamda memnuniyet düzeyi ile yardımcı birisine ihtiyaç olma durumunun birbiri ile ilişki olduğu ve bu araştırmanın sonuçları ile benzeşik sonuçlara ulaşıldığı ifade edilebilir.

6.3. Yaşlılık Aylığı Alan Bireylerin Benlik Saygısı ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yaşam Doyumunu Etkilemesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonuçlarına göre, yaşam doyumu düzeyi ile benlik saygısı anlamlı bir ilişki vermezken yaşam doyumu ve bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi anlamlı bir ilişki vermektedir. Bireylerin algıladığı sosyal desteğin yaşam doyumunun toplam varyansının % 12.1' ini açıkladığı görülmektedir. 2015 yılında Çin' de yapılan bir çalışmada bu çalışmanın bulgularının aksine benlik saygısı düzeyinin yaşam doyumu düzeyini yordadığı belirlenmiştir (Lu ve Ark., 2015). Yine konuyla ilgili yapılan başka çalışmalarda yaşam doyumunun benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir (Onyishi ve Ark., 2012). 2015 yılında Çin' de yapılan bir başka çalışmada benlik saygısı düzeyinin algılanan sosyal destek düzeyini etkilediği tespit edilmiştir (Kong ve Ark., 2015).

Benlik saygısı düzeyinin, algılanan sosyal destek düzeyini etkilediği ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğuna dair 2015 yılında İran' da bir çalışma yapılmıştır. Algılanan sosyal destek düzeyi ile benlik saygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve bunun açıklayıcı özellik gösterdiği konuya ilişkin benzer çalışmalarda ortaya koyulmaktadır. Benlik saygısına ilişkin bulgular genel anlamda bu çalışmanın sonuçları ile uyumamaktadır (Naseri ve Ark., 2015).

Çalışmanın bulgularına paralel olarak algılanan sosyal desteğin yaşam doyumunu etkilediğine dair bulgulara Çin' de Hindistan' da ve Nijerya' da yapılan üç farklı çalışmada ulaşılmıştır (Onyishi ve Ark., 2012; Khan, 2015; Young, 2006). Yaşam doyumunu ve bireylerin algıladıkları sosyal destek noktalarında çalışmanın sonuçları literature ile benzerlik göstermektedir.

Yaşlılık aylığı alan bireylerin yaşam doyumunu, benlik saygısı ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri toplam puanları arasında yapılan pearson korelasyon testine göre sonuç olarak yaşam doyumunu ve bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yaşam doyumunu artarken bireylerin algıladıkları sosyal desteğin de artış gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Benlik saygısına ilişkin anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara benzer olarak Gümüş (2015) tarafından yapılan araştırmada yaşam doyumunu ve algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Yiğen, 2015). Araştırmadan elde edilen bulgunun aksine Kirişoğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada yaşam doyumunu ve benlik saygısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Kirişoğlu, 2016). Taysi (2000) tarafından yapılan bir araştırmada yine benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Taysi, 2000). 2016 yılında algılanan sosyal destek ve benlik saygısı üzerine yapılan çalışmada da ikilinin arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Shafi ve Ark., 2016). Altıparmak (2009) tarafından yapılan araştırmada çalışmamızdaki sonuçlara benzer sonuçlar elde edilmiştir (Altıparmak, 2009).

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın bulguları ile bağlantılı olarak çıkarılan sonuçlara yer verilmiş ve sonuçlar ışığında çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Yaşlılık aylığı alan bireylerin bazı kişilik özellikleri bakımından incelenmesi amacıyla 126 katılımcı ile yürütülen araştırmanın sonuçlarına aşağıda verilmiştir.

1. Yaşlılık aylığı alan bireylerin üçte birinden fazla bir kısmının 80 yaş üstünde bulunduğu, yarısından fazlasının kadın olduğu ve yarısından fazlasının okuma yazma bilmediği belirlenmiştir. Lise ve üstü öğrenimden mezun olan kimsenin bulunmamasının yanı sıra yarısından fazlasının evli olduğu, üçte birinin dört ve üzerinde çocuğunun bulunduğu saptanmıştır. Yaklaşık beşte dördü köylerde yaşayan yaşlı bireylerin dörtte biri yalnız yaşamakta ve neredeyse tamamının yaşlılık aylığı dışında herhangi bir geliri bulunmamaktadır. Her üç kişiden bir tanesinin kronik hastalığı bulunduğu öğrenilirken her dört yaşlı bireyden üç tanesinin günlük yaşam aktivitelerini yerine getirirken yardımcı birisine ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir.
2. Yaşlı bireylerin yaşam doyumunu ölçeğinden (YDÖ) alabilecekleri toplam puanlar 5-35 puan arasında değişirken yaşlı bireylerin toplam puanlarının 5-31 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçekten aldıkları ortalama puan ve standart sapma değeri 16.34 ± 5.47 şeklinde gerçekleşmiştir. Yaşlı bireylerin benlik saygısı ölçeğinden (RBSÖ) alabilecekleri toplam puanlar 0-6 arasında değişirken yaşlı bireylerin toplam puanlarının 1.80-2.70 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçekten aldıkları ortalama puan ve standart sapma değeri 2.24 ± 0.19 şeklinde gerçekleşmiştir. Toplamda 4-6 puan arasında düşük benlik saygısına sahip birey bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinden (ÇBASDÖ) alabilecekleri toplam puanlar 12-84 arasında değişirken yaşlı bireylerin toplam puanlarının 13-71 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçekten aldıkları ortalama puan ve standart sapma değeri 38.48 ± 12.56 şeklinde gerçekleşmiştir.
3. Yaşlılık aylığı bireylerin *çocuk durumu, yalnız yaşama durumu, kronik hastalık durumu ve yardımcı birisine ihtiyacı olma durumunun*; yaşam doyumunu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek düzeyi üzerinde farklılığa neden olma durumu incelenmiştir. Çocuk durumu/sayısının, kronik hastalık ve yardımcıya ihtiyacı olma durumlarının yaşam doyumunu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Özellikle hiç çocuğu olmayan bireylerin 1 ve/veya daha fazla çocuğu olan bireylere kıyasla yaşam doyumunun düşük olduğu belirlenmiştir. Yardımcıya ihtiyacı olma durumlarının benlik saygısı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Yalnız yaşama durumu ve yardımcıya ihtiyacı olma durumlarının bireylerin algıladıkları sosyal destek üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

- Yaşam doyumu ölçeği (YDÖ), Rosenberg benlik saygısı ölçeği (RBSÖ) ve Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinden (ÇBASDÖ) gerçekleştirilen analizler ve ortalama puanlara göre yaşam doyumu ve bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi arasında pozitif ve anlamlı bir olduğu belirlenmiştir.

Eldede edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Araştırma sonuçlarına göre yaşlılık döneminde bireylerin yalnızlaştığı ve sosyo-ekonomik açıdan güç koşullarda yaşamlarını sürdürdükleri belirlenmiştir. Bu nedenle yaşlı bireylere yönelik sosyal hizmet olanaklarına erişimin kolaylaştırılması ve sosyal imkanların sağlanması gerekmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğu asgari düzeyde yaşamını idame ettiren ve yaşlı nüfus grubunda bulunan bireylerin var olduğu benzer bölgelere sosyal yaşlı bakım evleri, huzurevlerinin yapılması/yaygınlaştırılması; özellikle de evde sağlık ve bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilir.
- Araştırmada, yaşlı bireylerin çocuk durumu/sayısı yaşlı bireyin yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak yaşlı bireylerin yaşam doyum düzeyini yükseltmek adına çocuklarla bir araya gelebilecekleri ve sosyalleşebilecekleri projelerin geliştirilmesi ve sosyal ortamların oluşturulması önerilir. Ayrıca yaşlı bireylerin yardımcı birisine ihtiyaç duymasına ilişkin yaşam doyumu, benlik saygısı ve bireylerin algıladıkları sosyal destek üzerinde anlamlı farklılık yaratmıştır. Buna yönelik olarak bireylerin kendine yetebilirlikleri ve kaliteli yaşlanmanın yolların eğitim ve kültürel boyutta orta yetişkinlik dönemindeki bireylere kazandırılması önerilir.
- Yaşlılık aylığı ve benzeri gibi sosyal yardım hizmetlerinin sunumu ve koordinesinde yetkili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının daha etkin, verimli ve kendisine yetebilir bir duruma gelmesi için özellikle personelin sayısı ve niteliği oldukça önemlidir. Bu nedenle fiziksel, donanımsal ve personel açısından ilgili kurumun desteklenmesi desteklenmesi gerektiği önerilir. Yaşlılık aylığının önemli bir hizmet olarak belirtilmesinin yanı sıra bir çok bireyin çalışmasına rağmen sigortasız işlerde çalıştığı ve sonucunda normal emekli olamadıkları belirlenmiştir. Buna yönelik olarak da bireylere dönük sosyal güvenceli çalışma konusunda bilinçlendirme, bilgilendirme çalışmalarının artırılması önerilir.
- Yaşlılık aylığının önemli bir hizmet olarak belirtilmesinin yanı sıra bir çok bireyin çalışmasına rağmen sigortasız işlerde çalıştığı ve sonucunda normal emekli olamadıkları belirlenmiştir. Buna yönelik olarak da bireylere dönük sosyal güvenceli çalışma konusunda bilinçlendirme, bilgilendirme çalışmalarının artırılması önerilir.
- Çalışmanın daha genellenebilir olması ve daha büyük gruplar üzerinde yapılması, planlamanın daha iyi yapılarak gerçekleştirilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- AKÇAY, Cengiz (2013). *Yaşlılık: kavramlar, kuramlar ve yaşlılığa hazırlık*, Kriter Yayınları.
- AKÖZER, Mehmet&Nuhurat, Cenap&Say, Şebnem (2011). "Türkiye'de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, s. 27.
- AKSÜLLÜ, Nihayet (2002). *Kurumda ve Evde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Algılanan Sosyal Destek Faktörleri ile Depresyon Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ALTIPARMAK, Saliha (2009). "Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, S. 23(3), s. 159-164.
- BAHAR, Güven&BAHAR, Aynur&Savaş, Haluk (2009). "Yaşlılık ve yaşlılara sunulan sosyal hizmetler", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. S. 4(12), s. 85-98.
- BAŞTÜRK, Doğan (2002). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BIYIK, Ayla&Özgür, Gönül&Altuğ Özsoy, Süheyla&Erefe, İnci&Uysal Emeç, Aynur&Özer, Melek&Ergül, Şafak&Dülgerler, Şeyda (2002). "Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Fiziksel Sağlık Sorunları ve Hastalıklarına Yönelik İlaç Kullanma Davranışları", *Geriatric Dergisi*, S. 5(2), s. 68-74.
- BİÇER, Sema (1996). *60+ Yaş ve Kronik Hastalığı Olan Bireylerin Günlük Yaşam Aktivitelerinin Etkilenme Durumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- BİLGİLİ, Naile&KUBİLAY, Gülümser (2000). *Yaşlı bireye bakım veren ailelerin yaşadıkları sorunların belirlenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- BİLİCİ, Zehra (2009). *Çocuk Sahibi Olan ve Olmayan Ailelerin Problem Çözme Becerilerinin ve Yaşam Doyumlarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BOSTANCI, Özlem (2014). *Alzheimer-Demensli Yaşlıya Bakım Veren Aile Bireylerinin Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2017). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener&KILIÇ ÇAKMAK, Ebru&Akgün, Özcan Erkan.&Karadeniz, Şirin&Demirel, Funda (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

- ÇAĞLAYAN MÜLAZİM, Öznur (2012). *The role of gender self-esteem, self-consciousness, and social self-efficacy in predicting shyness among adolescents*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Middle East Technical University.
- ÇAKIR, Yelda&PALABIYIKOĞLU, Refika (1997). "12-22 Yaş Grubundaki Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Araştırması", *Kriz Dergisi*, S. 5: (1), s. 15-25.
- ÇAVUŞ, Fatma Özge (2013). *Yaşlılara Yönelik Evde Bakım Hizmetlerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİREL, Aykut Can (2015). *Genç Kanser Hastalarının Sosyal Destek Düzeyleri ve Yaşam Doyumunu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dünya Sağlık Örgütü, *Yaşlanma Raporu*, 2015.
- GAZİOĞLU, Ebru (2015). *Bağlanma stilleri algılanan sosyal destek benlik saygısı ve kişilik özellikleri bakımından ergenlerin stresle başa çıkma tarzları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÖKÇE KUTSAL, Yeşim (2007). "Yaşlanan Dünyanın Yaşlanan İnsanları (The Aging World's Aging People)", *Geriatri Türk Tabipler Birliği Yayınları*, s. 13-19.
- GÜRAN KOŞAR, Nesrin (1996). *Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refahı Alanı*. Şafak Matbaacılık.
- GÜVEN, Dilek (2003). *Neşehir İl Merkezinde 65 Yaş ve Üzeri Bireylerde Tanı Konulmuş Kronik Hastalık Prevalansı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- HABLEMİTOĞLU, Şengül&ÖZMETE, Emine (2010). *Yaşlılar için sosyal hizmet*. Kilit Yayınları.
- İÇLİ, Gönül (2008). "Yaşlılar ve yetişkin çocuklar", *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. S. 1(1), s. 29-38.
- İKİZ, Ebru&SAVİ, Firdevs (2010). *Perceived Social Support and Self Esteem in Adolescent*, *World Conference on Psychology Counselling & Guidance*. Bildiri Özetleri, (www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=123177) Erişim Tarihi: (30 Temmuz 2017)
- KAÇAN SOFTA, Havva&ULAŞ KARAAHMETOĞLU, Gülşen&ERDOĞAN, Orhan&YAVUZ, Semih (2015). "Yaşlılarda yaşam doyumunu etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi", *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. S. 8(1). s.12-21.
- KALINKARA, Velittin (2011). *Temel gerontoloji: Yaşlılık bilimi*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık Tic. Limited Şti.
- KESER, Aşkın (2005). "İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi: Otomotiv sektöründe bir uygulama", *Çalışma ve Toplum*. S. 4(1), s. 77-95.
- KHAN, Mohd Ahamar (2015). *Impact of Social Support on Life Satisfaction among Adolescents*. *Int Journal of Indian Psychol*. S. 2, s. 98-104.
- KILIÇ, Ümmühan (2009). *Yaşlıları Huzurevi Yaşamını Seçmeye Zorlayan Nedenlerin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- KİNSELLA, Kevin&HE, Wan (2009). "An Aging World: 2008 (International Population Reports", P95/09-1). Washington, DC: US Government Printing Office.
- KİRİŞOĞLU, Şeyma (2016). *Genç Yetişkinlerin Aile Yapıları ile Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KONG, Feng&DİNG, Ke&ZHAO, Jingjing (2015). "The relationships among gratitude, self-esteem, social support and life satisfaction among undergraduate students", *Journal of Happiness Studies*. S. 16(2), s. 477-489.
- KOYDEMİR, Selda (2006). *Predictors of shyness among university students: Testing a self-presentational model*, Unpublished doctoral dissertation Ankara: Middle East Technical University.
- LEARY, Mark (1996). *Self-Presentation, Impression, Management and Interpersonal Behavior*. New York, Harper Collins Publishers.
- LEPORE, Stephen&Evans, Gary&Schneider, ML. (1996). "Dynamic role of social support in the link between chronic stress and psychological distress", *Journal of personality and social psychology*, S. 6, s. 899.
- NASERİ, Laila&MOHAMAMADİ, Jalal&SAYEHMİRİ, Koroush&AZİZPOOR, Yosra (2015). "Perceived Social Support, Self-Esteem, and Internet Addiction Among Students of Al-Zahra University", *Sciences Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*. S. 9 (3), s. 421.
- ONYİSHİ, Ike&OKONGWU, Obinna&UGWU, Fabian (2012). "Personality and social support as predictors of life satisfaction of Nigerian prisons officers", *European Scientific Journal*, ESJ. S. 8(20).
- OYNAĞANLI, Sadrettin (2015). *60 yaş ve üzeri kişilerde benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ONAL DÖLEK, Bilge (2011). *Türkiye'de Üniversite Hastanelerindeki Geriatri Bilim Dallarına Bağlı Geriatri Ünitelerinde Verilen Hizmetin Sosyal Hizmet Temelinde Değerlendirilmesi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- OZEL, Neslihan (2015). *İş doyumunu ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin demografik değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZER, Melek (2001). *Huzurevinde ve aile ortamında yaşayan yaşlıların öz bakım gücü ve yaşam doyumunun incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZMENLER, Kamil Nahit (2001). "Yaşlılık çağı depresyonları", *Duygudurum Dizisi*, S. 3, s. 109-115
- ROSENBERG, Marshall (1965). "Society and the adolescent self-image", NJ: Princeton University Press Princeton
- SARI, Ebru (2013). *Edirne merkezinde ev ortamında yaşayan 65 yaş ve üstü yaşlılarda yaşam kalitesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Tekirdağ: Tekirdağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- SHAFİ, Humera&KHAN, Arshi&MAQBOOL, Asooda&AHMAD, Bilal&Hassan, Mudassir&Sharif, Rafiya (2016). "A study of perceived social support and self-esteem among medical professionals", *Indian Journal of Positive Psychology*. S. 7(2), s. 215.
- TAYSI, Ebru (2000). *Benlik saygısı arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- YAZGAN İNANÇ, Banu&YERLİKAYA, Eşef Ercüment (2016). *Kişilik kuramları*. Pegem Akademi Yayınları.
- YETİM, Ünsal (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumunu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YİĞEN, Hatice (2015). *Yalnız yaşayan ve ailesiyle birlikte yaşayan yaşlılarda günlük yaşam aktiviteleri, depresyon ve yaşam kalitesi düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- YOUNG, Keller Williams (2006). "Social support and life satisfaction", *International journal of psychosocial Rehabilitation*. S. 10(2), s. 155-164.
- ZASTROW, Charles. (2013). *Sosyal hizmete giriş*. Nika Yayınları.
(www.seben.gov.tr). 19 Mart 2017.
(www.tuik.gov.tr/). 10 Şubat 2017.
(http://www.turkgeriatri.org/bildiri_uyh.php). 24 Şubat 2017.